

HISTORY OF PHILOSOPHY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-236-4-18>

ENGINEERING ETHICS AS A PRACTICAL MANIFESTATION OF THE ANTHROPOLOGY OF TECHNOLOGY

ІНЖЕНЕРНА ЕТИКА ЯК ПРАКТИЧНИЙ ПРОЯВ АНТРОПОЛОГІЇ ТЕХНІКИ

Gruba O. S.

*PhD student at the Department of
History of Philosophy
Ivan Franko Lviv National University
Lviv, Ukraine*

Груба О. С.

*аспірантка кафедри історії філософії
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Антропологія техніки – міждисциплінарна галузь знань, що існує на межі соціальної антропології, філософії та технологічних досліджень. Антропологію техніки можна вважати частиною філософії техніки, з центральною проблемою – взаємовідносини між людиною і технікою. У сферу зацікавлень напряму входить також етичні, естетичні та екологічні проблеми сучасної науки і техніки.

Філософія техніки ніколи не існувала поза проблематикою інженерної етики. Інженер – головна дійова особа у процесі творення техніки та технологій. Дистанція між ним та технічними засобами є коротшою ніж у людини-користувача з технікою-продуктом (готовим до використання технічним засобом).

Німецький філософ Фред Бон називає один з розділів своєї книги з філософії техніки «Про обов'язок і добро» («Uber Das Sollen Und Das Gute», 1898) [1] Спрямованість технічного завдання до досягнення людського щастя, а не заподіяння шкоди – є все ще особливо актуальним нагадуванням в наші дні.

Німецький інженер і історик техніки Конрад Матчосс у статті «Держава і техніка» («Staat und Technik», 1911) [7, с. 1185-1198] підкреслює, що техніка не повинна бути самоціллю. Вузкий техніцизм – створення техніки заради техніки, приречений на самознищення. Інженер повинен розвивати в собі особистість, характер,

ініціативність та, разом з тим, відповідальність перед державою та всім людством.

Інтенсивне обговорення етичної проблематики техніки, особливо у наукових товариствах Німеччини воєнного та повоєнного періодів, спровокувало винесення на порядок денний питання відповідальності: індивідуальної, інституційної та колективної (та інші). Особливої гостроти проблема відповідальності набула після аварії на Чорнобильській АЕС, АЕС Фукусіма – 1, та випробувань ядерної зброї.

Термін «техноетика» був винайдений філософом Маріо Бунге у 1977 році, для опису відповідальності технологів і вчених за розвиток етики як технологічної галузі. Бунге вважав, що технологом повинен нести моральну відповідальність за спроектований ним артефакт, не в короткочасній, а у довготривалій перспективі [3, ст. 126].

У 1995 році, міжнародна неурядова наукова організація – Пагуоський рух, та один з його засновників сер Джозеф Ротблад (був причетний до Мангеттенського проекту, та залишив його ще до бомбардування Хіросіми у 1945 році), стали лауреатами Нобелівської премії миру. Ціллю Пагуоського руху – пошук шляхів спільного рішення глобальних проблем разом зі світовими лідерами, котрі зацікавлені у зниженні небезпеки виникнення збройних конфліктів.

У статті «До і після Чорнобиля» («Vor und nach Tschernobyl, 1996) Ганс Ленк назвав Чорнобильську катастрофу зловісним знаменням ядерного віку [6, с. 200].

В Німеччині цілий ряд кафедр та інститутів займається саме аспектами етики науки і техніки. В університеті міста Карлскруе з 2001 року на факультеті Соціально-гуманітарних наук введений обов'язковий курс етико-філософського спрямування для майбутніх викладачів гімназій. В Україні напрям теж набуває популярності, зокрема при Львівській бізнес-школі Українського Католицького Університету, існує дослідницький Центр етики і технологій, який займається дослідженнями впливу технологій на людину та суспільство, та популяризацією етичних аспектів технологічного розвитку.

Етика техніки, не обмежується тільки професійною етикою інженера, а стосується також етичного використання техніки. Тому, крім наукових досліджень у галузі інженерної етики, важливим практичним аспектом є вивчення інженерної етики у технічних вузах, та етики відповідальності у загальноосвітніх програмах.

Література:

1. Агацци Эв. Моральное измерение науки и техники. М, 1998. 344 с.
2. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. К.: Лібра, 2001. 400 с. Agassi J. Scientific Philosophy Today: Essays in Honor of Mario
3. Bunge (Boston Studies in the Philosophy and History of Science) (Boston Studies in the Philosophy and History of Science, 67, Band 67). Springer, 1982. 532 p.
4. Bon F. Uber Das Sollen Und Das Gute. Leipzig, 1898. 198 S.
5. Bunge M. Philosophy of Science: Volume 1, From Problem to Theory (Science and Technology Studies). Routledge, 1998. 629 p.
6. Lenk H., Ropohl G. Technik und Ethik. Erschienen, 1989. 333 S.
7. Matschoss C. Staat und Technik. Zeitschrift, 1911. 1185 – 1198 S.